

Зигрій О. В.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права і процесу,
Західноукраїнський національний університет*

Полоз О. В.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Західноукраїнського національного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВТІЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА: ВИКЛИК ДЛЯ ЄС ТА УКРАЇНИ

З ратифікацією Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС Україною вибрано напрям й пріоритети подальшого розвитку. Уряд України заявив про намір нашої держави долучитись до програми Європейського зеленого курсу (ЄЗК) до 2050 року, де важливим виступає необхідність формування в Україні державної політики, яка б враховувала екологічні та кліматичні виклики сьогодення. Наразі темпи впровадження ЄЗК трохи знизились, зважаючи на пріоритетність реагування на COVID-19.

Враховуючи те, що Україна перебуває у стані війни і з основних засад внутрішньої та зовнішньої політики є збереження навколишнього середовища та його складових, що є життєвонеобхідним для існування людини, її нинішнього й майбутніх поколінь. Важливу роль у формуванні та реалізації екологічної політики на державному та регіональному рівні, а також у збереженні навколишнього середовища, відіграє громадськість та органи місцевого самоврядування.

Зараз техногенні екологічні катастрофи по всій Україні, нанесені удари окупантами по цивільній та промисловій інфраструктурі є загрозою життю і здоров'ю тисячам людей. Захоплення російськими військами Чорнобильської та Запорізької АЕС може спровокувати порушення режиму функціонування даних об'єктів. Забруднення води, повітря, ґрунтів негативно впливає на здоров'я людей.

На даний час державна екологічна політика спрямована на вирішення існуючих екологічних проблем, що призводять до негативних екологічних, соціальних та економічних наслідків, а також на попередження їх виникнення, поширення готовність ліквідувати.

На сьогоднішній день ЄС має широку компетенцію в галузі вирішення питань природокористування, а екологічна інтеграція стала обов'язковою для всіх членів та кандидатів на вступ до ЄС.

Принципами екологічної політики ЄС є:

1) принцип субсидіарності (спільна діяльність на тих напрямках, де країни не можуть впоратися самі або таке вирішення буде більш ефективним, ніж на рівні держави);

2) принцип превентивних (попереджувальних) дій;

3) принцип обережності;

4) принцип відшкодування збитку навколишньому середовищу шляхом усунення шкоди на початковому етапі її виникнення;

5) принцип екологічної орієнтованості, коли будь-яка діяльність здійснюється з урахуванням потреб навколишнього середовища;

6) принцип «забруднювач платить», суттєво підкріплений у 2004 році Директивою 2004/35/ЄС про цивільну відповідальність за забруднення довкілля;

7) принцип інтеграції екологічної політики у розробку і проведення усіх інших політик.

У міру розвитку екологічної політики розширився перелік наявних засобів охорони довкілля. Паралельно з прийняттям рамкового законодавства для забезпечення високого рівня охорони довкілля, Співтовариство впровадило цілу низку інструментів охорони довкілля:

- LIFE – фінансовий інструмент екологічного захисту, який спрямований на сприяння розвитку, впровадженню і оновленню екологічної політики та законодавства Співтовариства.

- Угоди про охорону довкілля: покращення екологічних аспектів діяльності підприємств та впровадження методів сталого виробництва шляхом заохочення добровільних заходів та угод щодо охорони довкілля;

- Екологічні мита та податки: сприяння застосуванню державами-членами фіскальних інструментів підвищення ефективності екологічної політики та забезпечення використання екологічних мит та податків у відповідності до законодавства Співтовариства;

- Програма підтримки НУО, що діють у галузі охорони довкілля. Ефективність діяльності громадських організацій у різних державах членах різна – найбільша активність громадськості є у Великобританії, Німеччині, Нідерландах та Данії, найменша – в Ірландії та Греції;

- Інтегрована виробнича політика (Integrated product policy): Комісія представляє стратегію укріплення та зміни спрямування екологічної політики, пов'язаної з виробництвом, з метою сприяння розвитку ринку екологічно

безпечної продукції, і зрештою, стимулювання громадського обговорення відповідних питань;

- Європейське Агентство з питань довкілля: забезпечення осіб, відповідальних за прийняття політичних рішень, а також громадськості надійною та достовірною інформацією про стан довкілля;

- Еко-маркування продукції: еко-маркування має на меті рекламування продукції зі зменшеним негативним впливом на довкілля (порівняно з іншими продуктами тієї самої групи);

- Система екологічного менеджменту та екологічного аудиту Співтовариства (EMAS): EMAS спрямована на забезпечення постійного вдосконалення ефективності екологічної діяльності європейських організацій, а також забезпечення громадськості та зацікавлених сторін відповідною інформацією;

- Оцінка впливу на навколишнє середовище (ОВНС) певних державних та приватних проектів;

- Оцінка екологічних наслідків впровадження планів та програм: проводиться з метою сприяння включенню екологічних аспектів на етапах розробки та ухвалення планів та програм;

- Екологічні перевірки – мінімальні критерії: забезпечення більшої відповідності, а також більшої одностайності у застосуванні та впровадженні законодавства Співтовариства щодо охорони довкілля шляхом надання мінімальних критеріїв організації, проведення, пост-контролю та опублікування результатів екологічних перевірок в усіх державах-членах;

- Європейський реєстр викидів та перенесення забруднюючих речовин (PRTR): покращення громадського доступу до інформації про стан довкілля, й у такий спосіб, сприяння запобіганню та зменшенню забруднення у довгостроковій перспективі.

Наближення до екологічних норм ЄС складає одну із головних проблем для країн, що співпрацюють з Співтовариством. При значній різниці в вимогах і нормативах може виникнути потреба залучення значних інвестицій для приведення оточуючого природного середовища до стандартів ЄС.

Звичайно, що основним на сьогодні залишається життя та здоров'я людей, тому забруднена вода, повітря, навколишнє середовище мають негативний вплив на стан здоров'я. Надалі існує як екологічна, так і гуманітарна проблеми. Існує понад 500 міжнародних природоохоронних організацій, тому необхідно усім екологічним спільнотам світу згуртуватися проти ворога, що веде війну на всій території України, наслідки якої будуть відчутними для усього світу. У світовому вимірі існують міжнародні документи, що захищають населення. Конвенція про закони та звичаї суходільної війни, Гаазька Конвенція 1907 року, Четверта Женевська Конвенція про захист населення під час війни від 1949

року, перша Женевська Конвенція від 1949 року про захист поранених та хворих солдат, і, найголовніше, – це протокол Женевських конвенцій від 1972 року, який стосується захисту мирного населення під час міжнародних збройних конфліктів [1].

Проте, ми сподіваємось, що в подальшому права та свободи в контексті екологічного права все більше будуть ставати невід'ємною частиною суспільних цінностей в Україні та в усьому світі, адже без їх реалізації жодна країна не може бути по-справжньому суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зигрій О. Інтерпретації та захист екологічних прав людини: міжнародні стандарти та українські реалії. Актуальні проблеми правознавства. 2022. С. 131-136.

2. Десять способів, якими війна в Україні змінить світ: огляд дослідження ЕІУ. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/desyat-sposobiv-yakumu-viyna-v-ukrayini-zminyt-svit-ohlyad>

3. Якушенко Л. Аналіз досвіду Європейського співробітництва щодо формування і втілення інституцій та інструментів екологічної політики. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/analiz-dosvidu-evropeyskogo-spivrobitnictva-schodo-formuvannya-i>

УДК 341.3(075.8)

Коруц У. З.

*к.ю.н., доцент, начальник відділу
міжнародних зв'язків, Західноукраїнський
національний університет*

ПРОПАГАНДА ВІЙНИ В РІШЕННЯХ МІЖНАРОДНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ТРИБУНАЛІВ ЯК ДОСВІД ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ

Пропаганда завжди займала центральне місце у вчиненні злочинів, які підпадають під юрисдикцію міжнародних кримінальних трибуналів. Неодноразово наголошувалось на ролі мови ворожнечі, цензури та підбурювання у підготовці народів до війни та у створенні атмосфери ненависті